

Az új törvényhatóság.

Írta: Krammer-Kászonyi Károly.

Most, amikor a küszöbön álló községi választások alkalmából nagyraérett agitációs zaj egy kissé elült, amikor már minden szavazó tisztában lehet azzal, hogy melyik pártra szavaz és az eredmény, bár sejtethető, de mégis ismeretlen: azt hiszem az elfogultság vádjá nélkül írhatom meg véleményemet, amelyet — úgy érzem — a multak iránti tiszteletből megírni kötelességem.

A kialakult helyzet szerint körülbelül négy párt küzd a városházán való uralomért. Figyelembe azonban — úgy látszik — csak a két szélső párt: az egyesült keresztény- és az egyesült demokratapárt jöhet. A szabadelvű és a különböző polgári (Ripka) párt, tiszteletreméltó elveik és törekvéseikkel a középben haladva, a mai még erősen forradalmi hangulatban döntő szóhoz aligha juthatnak.

Kétségtelen tehát, hogy a két szélső párt képezi majd az új törvényhatóság zömét, ezek fognak egymással szemben állani, sőt féltő, hogy nemcsak állani, hanem az előjelek szerint egymásra törni és ádáz küzdelmük alatt majd elvesz maga a főváros, háttérbe szorul a polgárság, dacára, hogy ennek fölvirágoztatására, istápolására esküsznek ma valamennyien.

Szomorú, vigasztalan jövő veti előre sötét árnyékát!

Megértésre, békés együttműködésre alig van kilátás, pedig e nélkül nincs fejlődés, nincs boldogulás.

Az öt év előtti idők lázas légkörében nagyraérett sorozatos hibák most készülnek megbosszulni magukat.

A jogfolytonosságot forradalmi gesztussal félretolni, a tapasztalt embereket az egész vonalon fiatal újoncokkal felcserélni — úgy látszik — büntetlenül még a városházán sem szabad megselekedni.

A keresztény községi párt tehát helyrehozhatatlan hibát követett el már akkor, amikor sem a felkészülésben, sem pedig a gyakorlati érvényesülés terén, önmérséklésre képes nem volt.

Vajon nem lett volna-e helyesebb, bölcsőbb, ha a szeges korbács suhogtatása helyett krisztusi szeretettel igyekeznek elveik és törekvéseiknek érvényesülést biztosítani? Ha nem támadni és eltiporni, hanem meggyőzni és felemelni akarnak mindenkit, aki a keresztény erkölcs és a nemzeti irányzat szolgálatában áll? Vajon találkozott volna-e abban az időben oly ügyefogyott, aki be ne látta volna a keresztény irányzat jogosultságát és ne igyekezett volna ahhoz simulni, különösen ha mikor lépten-nyomon tapasztalhatta volna egyrészt annak védőpajzsát, másrészt érezhette volna éltető melegét?

Kétségtelen, hogy végzetes hiba volt a multak felhánytorgatásával, kizárással és más hasonlókkal, szóval a legkirívóbb szeretetnélküliséggel kezdeni és folytatni az irányzat városházi uralmát, amely így — természetesen — nem hogy lefegyverezte vagy meggyőzte volna ellenfeleit, hanem ellenkezőleg, napról-napra jobban és jobban felbőszítette, sőt hovatovább valósággal megvadította azokat. Ezt misem igazolja világosabban, minthogy most már nevéket is emlegetnek, mint akiknek a választások után pusztulniok kell helyeikről, pedig van közöttük igazi érték is, akinek talán oka is lehetett visszaadni valamit abból a sok keserűségből, amit lenyelettek vele — annak idején!

Legyünk igazságosak minden irányban! Bizonyára szomorú következménye a keresztény irányzat uralmának, hogy azzal a bosszú, a megtorlás vágyát váltotta ki az ellentáborból.

De viszont erre sem vet kedvező fényt, hogy máris követni kívánja — az általa annyira kárhözváltott példát!

Legkevésbé sem akarom a keresztény pártot

védni, sem mentegetni, annál kevésbé, mert mindig helytelenítem viselkedését és nyíltan hirdetem azt, hogy valóságos merényletet követ el az igazi keresztény irányzat ellen, amelynek szolgálatában egy egész emberöltőt töltöttem el magam is akkor, amikor az még nem volt divat, sem a hazafiság kritériuma, sőt népszerű sem volt — és mégis annak gyakorlati érvényesülését szeretettel és megértéssel, még zsidó polgártársaim is hathatósan támogatták.

Természetes, hogy ehhez képest nem helyeselhetem azt a hangos fogadkozást sem, amely kezd már egy kissé gyakori és általános lenni.

A szemétszemért, fogat-fogért elve soha, senkire sem volt áldást hozó!

Tény az is, hogy a keresztény párt kevésbé szerencsés uralmának egész tartama alatt valami érdemes alkotó munkát nem igen végzett, ellenben tagadhatatlan, hogy a megelőző törvényhatóság igen szép munkát produkált. Bizonyos az is, hogy míg a keresztény irányzat uralma alatt — természetesen — a túlnyomó többség keresztény volt és emellett a gyakorlati munkához más, mint keresztényt nem is engedtek, addig a megelőző törvényhatóság egészen más képet mutatott. Ennek utolsó alakulása 1912-ben volt és a háborús évek következtében a későbbi választások elmaradtak. Ennek viszont az volt a következménye, hogy az összes póttagok behivatnak és dacára ennek, a végefelé már csak — ha jól emlékszem — 379 tagja volt a törvényhatóságnak és ezek között keresztény mindössze csak 170–175 volt, mégis igen jelentős alkotásokra hivatkozhatik az.

Azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a vesztett háború és az elszenvetett forradalmak ébenséggel nem teremthettek kedvező talajt a sikeres építő munkához. Pedig a keresztény párt működésének idején ezek a súlyos évek és azoknak rettenetes gazdasági pusztításai előzték meg!

De emellett nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az előbb említett, nagyszerű alkotásokra hivatkozó törvényhatóság működési idején valóságos előkészítette, talaját termékennyé tette az a három évtizedes nyugodt és folytonos fejlődés, amely még a régi Sasok vezetése, a Királyi Pálok, Kléh Istvánok és Polónyi Gézák irányítása mellett folyt le, amikor viszont az akkori törvényhatóság túlnyomó nagy többsége keresztény volt; az említett nagy fejlődést pedig Bárczy István irányította.

Elkeseredett, pártos harc pedig ezt az alkotó teremtő munkát egy percig sem zavarta!

Egészen világos tehát, hogy nem abban van a súlypont, hogy mikor nagyobb, mikor áldásosabb a fejlődés, ha keresztény, vagy ha demokrata többség az uralkodó, hanem abban, hogy mikor folyik békés egyetértéssel és nemes vetélykedéssel őszellen és sérény munka.

Mikor van az egyéni hűség és a pártpolitika a városházáról teljesen száműzve, ahol különben is csak az összalakosság egyetemes nagy érdekei, az egyes társadalmi osztályok jogos igényeinek helyes egyeztetése és a háztartás egyensúlyának biztosítása lehet csak a tulajdonképeni cél és feladat.

Mindezek után nyilván megállapítható, hogy a keresztény párt öt éves uralma alatt nem bírta magának a nagyrabecsülést és a népszerűséget megszerezni. Mert krisztusi megértés és megbocsájtás helyett: türelmetlenség és személyeskedés jellemezte működését.

Ezzel szemben viszont az igazság megköveteli, hogy ép olyan határozottan megállapítsuk azt is, hogy a demokrata párt sem tudta magának ezt biztosítani, sem a multban, a mikor pedig kétségtelen sikerei voltak, és nem tudja azt megszerezni a jövőben sem,

mivel nyilvánvaló, hogy politikai magatartásán semmit sem változtatott.

Egy nagytehetségű vezérnek és a hozzá méltó vezérkarnak pedig tudnia kellene, hogy csupa szekerész-csapatokkal és élelmezési osztagokkal eredményes hadjáratot folytatni nem lehet, mint ahogy kétségtelen, hogy ezek nélkül sem.

Komoly és igazán nagy célok megvalósításához sokkal alkalmasabb egy jól összeválogatott kis csapat, mint a legmerészebb harci zaj.

Trombitaharsogástól is csak egyszer döltek össze Jerikó falai és az is nagyon régen volt.

A diktatura mindig ellenszenves: akkor is, ha keresztény, de akkor is, ha demokrata!

Be kell látni ezt mindenkinek, kivétel nélkül — és végig az egész vonalon.

Egészen bizonyos, hogy hiba nélkül egy párt sincs, mint ahogy a nagyon népszerű ember — sem ér semmit sem!

A kocka különben már el van vetve, az eredmény nemsokára ismeretős lesz. Ki fog tűnni személyenként is, hogy kik vitték el a győzelmi pálmát.

És én itt, ennél a pontnál, gyenge szavammal, de aggodó magyar lelkem átértett igazának egész erejével hívom fel mindazokat, akik majd győztesen kerülnek ki az urnákból, de különösen a szembekeverülő két erős pártot, hogy miután bizonyos mértékben már győztek, most győzzék le önmagukat — és amikor először jelennek meg a fórumon: *ne folytassák ott, ahol legelőbb abban hagyták!*

Felejtsek el a multat, felejtsek el annak minden keservét és értsék meg egymást férfias nyíltsággal és őszinteséggel.

Ne legyen ott sem győző, sem legyőzött, csak lelkes munkása a közügyeknek.

Nem is kell ehhez semmi különösebb formáság vagy magyarázkodás, csak kezdjék meg a komoly munkát és szó sem essék többé a multakról; a többi majd önmagától adódik. Az összhangot pedig oktanlansággal nem zavarja senki sem.

És ezen férfias ténnyel mentse meg ennek az izekre tépett, szegény országnak elárvult fővárosát, erőitlen polgárságát és lerongyolódott intelligenciáját.

De mentse meg kiválókép és elsősorban a fővárosnak most is halálos sebből vérző autonómiáját, amelyről az egész választási hadjárat alatt egy árva szó sem esett, mintha ez sértetlen fényében ragyogna ma is és az első-tétülés réme egy pillanatig sem fenyegetné azt!

Pedig talán sohasem fenyegette nagyobb veszély, mint aminő fenyegeti most, ha a szenvedélyek lángra gyulnak és a kölcsönös megértés be nem következik. Pedig az autonómiának teljes visszaállítása és sértetlen megóvása a messze jövő számára, már csak példaadás okából is, van olyan fontos a város szempontjából, mint amily fontos a polgárság egy részének az, hogy keresztény, más részének pedig, hogy demokratikus legyen.

És miért ne lehetne az, mint ahogy régen volt, sértetlen és mindenek felett: *nemzeti*? Ha pedig lehet, mint ahogy lehetett a multban mindig és kell, hogy a jövőben is legelső sorban az legyen, akkor miért ne lehetne másodsorban keresztény is és demokrata is?

Miért kell az erősebb pártnak a gyengébbet mindig elnyomni és letiporni, hogy moccanni sem tudjon?

Miért ne lehetne ma is, mint ahogy valamikor régen volt, az uralkodó párt: maga a *közérdek*?

Miért ne állhatna *ennek* az uralkodó pártnak a hűséges szolgálatában a törvényhatóságnak minden egyes tagja? Hiszen az oly sokszor kigunyolt régi erkölcs ezt a multban imperative megkövetelte minden egyes bizottsági tagtól, miért ne lehetne ezt ugyanennek jogán ma is megkövetelni?

Miért kell ma minden egyes bizottsági tagnak a pártok béklyói által szabad elhatározásában akadályozva lenni? Haladás ez talán a multhoz képest?

Hiszen a saját egyéni érvényesülésük biztosítása szempontjából, ám jó, tartsák fenn eddigi pártkereteiket a jövőben is, de csak addig, amíg a közgyűlés termébe nem léptek, akkor szűnjék meg minden kötelezettség és ne lásson, ne ismerjen más uralkodó pártot: csak a *közérdeket*.

Melegen ajánlom az új törvényhatóság tagjainak ezt megfontolás tárgyává tenni és ha gondolkodott e felett, bizonyos, hogy önmaga jön rá arra a tapasztalati igazságra, hogy abban az esetben, ha ez a felfogás érvényre jut az egész vonalon, akkor a t. Tanács, mint a város hivatásos és elsősorban illetékes és felelős adminisztrátora, — bizonyára készségről is — de bizonyos, hogy kényszerűségből is teljesen kifogástalanul fog működni és sem a polgárságnak, sem a lakosság egyéb rétegeinek jogos panasza okuk nem lesz.

És elvégre ez is csak valami, ezért csak érdemes egy kis áldozatot hozni a törvényhatóság tagjainak.